

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den nationella exporttillståndsmyndigheten

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om den nationella exporttillståndsmyndigheten (RP 79/2022 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- handelsråd Maarit Nikkola, utrikesministeriet
- handelsråd Heikki Yrjölä, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

Genom propositionen utfärdas nationella bestämmelser om den nationella exporttillståndsmyndighetens verksamhet. Bestämmelserna kompletterar tillämpningen av Europeiska unionens lagstiftning om exportregler.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 september 2022.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

(1) Propositionen innehåller behövliga nationella bestämmelser om den behöriga nationella exporttillståndsmyndigheten. Där föreslås att enheten för exportkontroll vid utrikesministeriets avdelning för internationell handel ska bli nationell exporttillståndsmyndighet enligt EU:s förordning om exportregler och de genomförandeförordningar som utfärdas med stöd av den. I den föreslagna lagen åläggs Tullen uppgifter som hänför sig till verkställigheten av lagen. Där anges också de skyldigheter som den behöriga exporttillståndsmyndigheten, Tullen och övriga myndigheter har när de får och lämnar ut information som behövs i deras uppgifter. Förslaget innehåller även en hänvisning till strafflagen (39/1889), dvs. dess 46 kap. 1—3 § om regleringsbrott, och bestämmelser om sökande av ändring.

Betänkande UtUB 8/2022 rd

(2) Propositionen grundar sig på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/479 av den 11 mars 2015 om gemensamma exportregler (EU:s förordning om exportregler). Förordningen är direkt tillämplig rätt och i den fastställs gemensamma regler för export till länder utanför unionen då viss export bör övervakas eller skyddsåtgärder bör införas som säkerhetsåtgärd.

(3) EU:s förordning om exportregler syftar till att fastställa gemensamma bestämmelser om export från unionen. Exporten från unionen är i princip fri, dvs. export till tredjeländer är inte föremål för kvantitativa restriktioner, om inte annat följer av förordningen. Kommissionen kan för att hindra att en kritisk situation uppstår av en brist på väsentliga varor eller för att avhjälpa en sådan situation och när unionens intresse påkallar ett omedelbart ingripande på begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ kräva exporttillstånd för export av varan. I EU:s genomförandeförordningar, som antagits med stöd av förordningen, framhävs att åtgärderna ska genomföras på ett målinriktat och öppet redovisat sätt och i överensstämmelse med skyldigheterna inom ramen för WTO.

(4) Ursprungligen trädde EU:s förordning om exportregler i kraft redan 1969, men den har tillämpats endast i liten utsträckning. Tillämpningen hittills har hänfört sig till spridningen av coronaviruset och covid-19 såväl globalt som inom unionen. De genomförandeförordningar (EU:s genomförandeförordningar) som antagits med stöd av EU:s förordning om exportregler trädde i brådskande ordning i kraft våren 2020 och i början av 2021, eftersom syftet med dem var att säkerställa en tillräcklig tillgång på vissa kritiska produkter såsom personlig skyddsutrustning, medicintekniska produkter och coronavacciner i unionen på grund av ökad efterfrågan i epidemi-läget och nödvändigheten att förebygga en bredare spridning av sjukdomen. Export av dessa produkter utan exporttillstånd förbjöds. De behöriga myndigheterna skulle behandla ansökningarna om exporttillstånd i brådskande ordning och underrätta kommissionen om sina beslut om beviljade eller avslagna ansökningar. EU:s genomförandeförordningar hade en begränsad giltighetstid.

(5) För de produkter som övervakningen gällde fanns ingen betydande nationell exportpotential då EU:s genomförandeförordningar trädde i kraft. Övervakning och tillståndsförfaranden baserade på dessa tillämpades dock i Finland som en del av EU och också Finland skulle uppge för kommissionen vilken behörig myndighet som hade i uppgift att behandla exporttillstånd. Eftersom Finland inte tidigare har föreskrivit om en sådan nationell myndighet som avses i EU:s förordning om exportregler härleddes tillståndsmyndighetens behörighet ur annan nationell lagstiftning.

(6) Beredningen av propositionen grundar sig på ett utlåtande av justitiekanslern till social- och hälsovårdsministeriet enligt vilket en behörig myndighet för behandling av exporttillståndsärenden bör utses genom lag även om tillämpningen blir tillfällig.

(7) De uppgifter som den behöriga exporttillståndsmyndigheten åläggs i EU:s genomförandeförordningar antagna med stöd av EU:s förordning om exportregler föreslås i propositionen bli skötta med utrikesministeriets nuvarande personalresurser. Utrikesministeriet ska efter behov och beroende på produktomfattningen konsultera andra myndigheter och ge dem nödvändig information samt begära nödvändig information eller nödvändiga handlingar för att ansökningarna om exporttillstånd ska kunna behandlas och avgöras. De nya informationssystemen (ny mall för ex-

Betänkande UtUB 8/2022 rd

porttillstånd för e-tjänsten och elektronisk behandling i ärendehanteringssystemet) har orsakat kostnader på cirka 65 000 euro, som har finansierats ur utrikesministeriets anslag.

(8) EU:s förordning om exportregler är allmän till sitt tillämpningsområde och gäller samtliga varor (industriprodukter och jordbruksprodukter). På grund av det stora antal produkter som EU:s förordning om exportregler omfattar är det enligt propositionen möjligt att exporttillståndssystemet framöver kommer att tillämpas även på andra produkter än sådana som är kritiska för folkhälsan. Vid utskottets sakkunnigutfrågning framhölls att det tills vidare är omöjligt att bedöma om kravet på exporttillstånd i någon situation kan behöva tillämpas i stor utsträckning och att det för närvarande inte finns vetskap om någon sådan situation. Vid sakkunnigutfrågningen konstaterades det att särskilt de produkter som hör till jord- och skogsbruksministeriets, arbets- och näringsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets ansvarsområden är sådana som i krissituationer kan komma att omfattas av förfarandet med exporttillstånd.

(9) Sammantaget anser utskottet propositionen vara motiverad och tillstyrker den.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 79/2022 rd utan ändringar.

Helsingfors 14.6.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jussi Halla-aho saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Kristiina Salonen sd
medlem Jussi Saramo vänst
medlem Ville Tavio saf
medlem Elina Valtonen saml
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.